

Razmjena informacija u doba umjetne inteligencije - gdje završava legitimno prikupljanje tržišnih informacija?

Odvjetničko društvo Bardek, Lisac, Mušec, Skoko i partneri
d.o.o. u suradnji sa CMS Reich-Rohrwig Hainz

Sadržaj

01

Ključna pravila o razmjeni informacija prema EU smjernicama

02

Primjeri iz prakse na razini EU

03

Ključne preporuke za pravnike u korporacijama

Marija Zrno Prošić

Partner | Pravo društava i trgovačko
pravo, pravo tržišnog natjecanja

E marija.zrno-prosic@bmslegal.hr

Kahoot pitalica

Ključna pravila o razmjeni informacija prema EU smjernicama

Članak 101. UFEU-a zabranjuje sporazume i usklađena djelovanja koja ograničavaju tržišno natjecanje, uključujući razmjenu tržišno osjetljivih informacija.

Horizontalne smjernice Europske komisije — okvir za procjenu:

- **Priroda podataka**
 - Osjetljivi (npr. cijene, količine, troškovi, kupci, budući planovi) naspram neosjetljivih
- **Starost podataka**
 - Aktualni/budući = veći rizik; povijesni = manji rizik
- **Učestalost**
 - Češća razmjena = veći rizik (npr. dnevna naspram tromjesečne)
- **Agregacija**
 - Individualizirani podaci = visoki rizik; dovoljno agregirani mogu biti sigurni
- **Broj sudionika**
 - Manje sudionika = lakša dezagregacija = veći rizik
- **Struktura tržišta**
 - Koncentrirana tržišta s malo igrača = veći rizik

- Javne informacije prikupljene jednostrano ne predstavljaju razmjenu informacija.
- Posrednici trećih strana NE štite od odgovornosti - sadržaj iznad forme.
- Hub-and-spoke aranžmani (pružatelji algoritama, platforme) obuhvaćeni su člankom 101.

Primjeri iz prakse na EU razini

Asnef-Equifax (C-238/05)

Razmjena informacija izaziva zabrinutost kada smanjuje stratešku neizvjesnost; učinci ovise o karakteristikama tržišta i koncentraciji.

T-Mobile Netherlands (C-8/08)

Jedan kontakt u kojem se otkrivaju buduće cjenovne namjere dovoljan je za utvrđivanje usklađenog djelovanja.

Wood Pulp (Spojeni predmeti C-89/85 i dr.)

Paralelno ponašanje može se objasniti oligopolističkom strukturom tržišta; ne dokazuje samo po sebi usklađeno djelovanje.

Eturas (C-74/14)

Operator platforme koji olakšava koordinaciju cijena - društva svjesna ponašanja putem zajedničke platforme moraju se aktivno distancirati; u protivnom riskiraju pretpostavku sudjelovanja.

Suiker Unie (Spojeni predmeti 40-48/73 i dr.)

Inteligentna prilagodba ponašanju konkurenata je zakonita; paralelno određivanje cijena samo po sebi ne dokazuje usklađeno djelovanje.

Kontejnerski prijevoz (istraga Komisije)

Komisija je ispitala platforme za dijeljenje podataka i alate za praćenje kao kanale za razmjenu informacija među konkurentima.

Ključne preporuke za pravnike u korporacijama

UPRAVLJANJE I DUBINSKA ANALIZA

- **Revizija ulaznih podataka** - potvrdite da su inputi za AI/algoritme vlastiti ili javni; dokumentirajte izvore.
- **Dubinska analiza pružatelja:** služe li konkurentima, objedinjuju li se podaci, postoje li strogi podatkovni silosi.
- **Provjerite broj sudionika** u benchmarkingu u vašem specifičnom segmentu, ne samo ukupni broj.
- **Zadržite neovisnu diskreciju u određivanju cijena** - ne slijedite mehanički vanjske preporuke temeljene na podacima konkurenata.
- **Održavajte ljudski nadzor nad AI alatima** za određivanje cijena - pratite obrasce koordinacije.

PRAKSA I DOKUMENTACIJA

- **Obučite komercijalne timove.**
- **NE signalizirajte javno logiku algoritma** za određivanje cijena konkurentima.
- **NE dajte AI agentima upute koje olakšavaju koordinaciju** („prati tržište”, „održavaj stabilnost cijena”, „izbjegavaj cjenovne ratove”).
- **Dokumentirajte komercijalnu logiku cjenovne strategije** - pomaže obrani kao zakonita konkurentska prilagodba.

AI alati NISU zamjena za pravnu prosudbu o usklađenosti s pravom tržišnog natjecanja.

ZELENO

Jednostrano djelovanje, samo javni podaci, nema komunikacije s konkurentima. Općenito dopušteno.

PRIMJERI

Prikupljanje javnih cijena s weba; vlastiti AI nad javnim podacima.

NARANČASTO

Siva zona – rizik ovisi o strukturi tržišta, signaliziranju, učestalosti i koncentraciji.

PRIMJERI

Javno signaliziranje cijena; autonomno učenje AI-ja koje može voditi koordinaciji.

CRVENO

Vjerojatno usklađeno djelovanje ili olakšavanje tajnog sporazumijevanja. Izbjegavajte ili eskalirajte pravnoj službi.

PRIMJERI

Zajednički pružatelji algoritama koji objedinjuju podatke; platforme u stvarnom vremenu u uskim segmentima; zajednički AI modeli nad objedinjenim podacima konkurenata.

Situacija 1

Vaše društvo koristi vlastiti softver koji automatski prati cijene konkurenata prikupljajući javno dostupne podatke s njihovih internetskih stranica. Softver prilagođava vaše cijene kako bi odgovarale najnižoj cijeni pronađenoj na internetu. Ne postoji nikakva komunikacija s konkurentima, a konkurenti nisu svjesni da koristite ovaj alat.

Situacija 2

Vaše društvo i dva njegova glavna konkurenta koriste istog pružatelja algoritma za određivanje cijena. Softver pružatelja optimizira cijene za svakog klijenta koristeći tržišne podatke koji uključuju transakcijske podatke i podatke o cijenama koje su sva tri društva unijela u platformu. Pružatelj tvrdi da su njegovi rezultati za svakog klijenta generirani neovisno.

Situacija 3

Algoritam za određivanje cijena vašeg društva programiran je tako da održava 5% višu cijenu od cijene najbližeg konkurenta. Vaše društvo na svojoj internetskoj stranici javno objavljuje: „Naš algoritam osigurava da uvijek plaćate poštenu cijenu - uspoređujemo se s vodećim na tržištu i dodajemo malu maržu za našu premium uslugu.”

Situacija 4

Vaše društvo sudjeluje u tromjesečnom istraživanju za usporedbu poslovanja (benchmarking) koje provodi strukovno udruženje. Platforma temeljena na umjetnoj inteligenciji obrađuje dostavljene podatke i svim sudionicima vraća anonimizirane, agregirane tržišne prosjeke. U segmentu osnovnih proizvoda vašeg društva u istraživanju sudjeluju samo tri društva.

Situacija 5

Vaše društvo pretplaćeno je na SaaS platformu koju koristi većina glavnih aktera u vašoj industriji. Platforma prikuplja transakcijske podatke u stvarnom vremenu od svih pretplaćenih društava - uključujući cijene, količine i kategorije kupaca - te generira „izvješća o tržišnim trendovima" koja se distribuiraju svim pretplatnicima. Izvješća sadrže agregirane podatke o industriji, ali se ažuriraju dnevno i raščlanjuju prema uskim proizvodnim i geografskim segmentima.

Situacija 6

Vaše društvo i izravni konkurent zajednički naručuju model za predviđanje potražnje temeljen na umjetnoj inteligenciji od iste savjetničke tvrtke. Savjetnička tvrtka razvija jedan model obučen na povijesnim podacima o prodaji, razinama zaliha i obrascima potražnje kupaca obaju društava. Svako društvo prima samo vlastite prognoze potražnje, ali prediktivna sposobnost modela ovisi o skupu podataka obaju društava.

Situacija 7

Vaš prodajni tim koristi alat temeljen na umjetnoj inteligenciji za analizu ugovora s kupcima i generiranje referentnih vrijednosti za ugovorne uvjete. Alat je djelomično obučen na javno dostupnim podacima iz industrije, kao što su objavljeni cjenici, javno dostupni ugovori i industrijska izvješća. Ne koriste se nikakvi nejavni podaci o konkurentima. Alat pomaže vašem prodajnom timu da razumije kako se njegovi uvjeti odnose prema industrijskim normama.

Situacija 8

Vaše društvo koristi naprednog AI agenta za određivanje cijena koji je dobio samo uputu da „maksimizira dugoročnu dobit“. S vremenom, bez ikakve eksplicitne programske upute za koordinaciju, AI agent uči kroz ponovljenu interakciju s algoritmima za cijene konkurenata da održavanje viših cijena donosi bolje dugoročne povrate. Ponašanje AI agenta zapravo odražava ono što bi se očekivalo u ravnoteži prešutnog tajnog sporazumijevanja, ali nitko u vašem društvu nije dao uputu niti namjeravao takav ishod, te nije bilo nikakve komunikacije s konkurentima.

Situacija 9

Vaše društvo sudjeluje u predkonkurentskom konzorciju za istraživanje i razvoj s četiri konkurenta. Konzorcij naručuje platformu temeljenu na umjetnoj inteligenciji koja unosi detaljne podatke o troškovima proizvodnje svakog sudionika i koristi strojno učenje za identificiranje mogućnosti optimizacije procesa. Ugovor o konzorciju ograničava korištenje na „isključivo svrhe istraživanja i razvoja“. Međutim, AI platforma generira izvješća za usporedbu koja rangiraju učinkovitost sudionika prema kategorijama troškova, čime se zapravo otkrivaju strukture marži svakog sudionika na nizvodnom tržištu na kojem svih pet društava konkurira.

Situacija 10

Vaše društvo vodilo je zajedničko ulaganje s konkurentom tijekom tri godine. Za vrijeme zajedničkog pothvata obje su strane objedinile komercijalno osjetljive podatke za obuku zajedničkog AI algoritma za određivanje cijena i optimizaciju logistike. Zajednički pothvat sada je raspušten. Prema sporazumu o zatvaranju, vaše društvo zadržava kopiju obučenog AI algoritma i koristi ga za određivanje cijena i optimizaciju distribucije na tržištu na kojem izravno konkurirate s bivšim partnerom iz zajedničkog pothvata. Rezultati algoritma djelomično su oblikovani obrascima naučenima iz podataka vašeg bivšeg partnera, a vaš bivši partner nema uvid u to kako algoritam utječe na vaše konkurentske odluke.

Situacija 11

Vaše društvo koristi alat za optimizaciju ponuda temeljen na umjetnoj inteligenciji za javne nabavne natječaje. Alat analizira povijesne podatke o natječajima - uključujući prošle ponude vašeg društva, javno dostupne iznose pobjedničkih ponuda i tržišne uvjete - te preporučuje optimalne cijene ponuda. Alat je vlasništvo vašeg društva, ne koristi nejavne podatke konkurenata i ne dijeli se s nijednim drugim ponuditeljem.

Situacija 12

Vaše društvo i tri konkurenta u istom sektoru koriste zajedničku platformu za zapošljavanje temeljenu na umjetnoj inteligenciji za pronalaženje i provjeru kandidata. Platforma prikuplja podatke o rasponima plaća, paketima pogodnosti i obujmu zapošljavanja svakoga društva te koristi te podatke za generiranje preporuka za „tržišno konkurentne“ naknade za svakog klijenta. Sva četiri društva redovito slijede te preporuke prilikom davanja ponuda kandidatima.